

Trikāta vakar, šodien, rīt

Trikātas pamatskolas informācijas centra izdevums

Nr. 3

2001.gada decembrī

TŪRISMA ATTĪSTĪBA TRIKĀTĀ

Trikātā ir visi priekšnosacījumi tūrisma attīstībai – 1) izdevīgs ģeogrāfiskais stāvoklis, 2) daudzi dabas, vēstures un arhitektūras pieminekļi, 3) bagātais novadpētniecības materiālu klāsts, 4) interese par Trikātas vēsturi.

Lai attīstītu tūrismu Trikātā, nepieciešams:

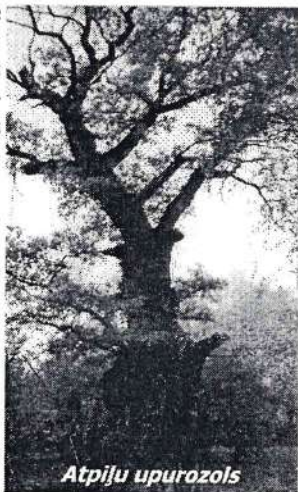
1) informācijas apkopojums par vēsturiskiem objektiem gan no vēsturiski faktoloģiskā viedokļa, gan par to sakoptību un piemērotību tūristu apmeklējumiem.

2) infrastruktūras plānojuma izveide – norādes zīmju, informācijas planšetu, soliņu un atkritumu urnu izvietojums un skaits atpūtas vietās.

3) arī iespējamās idejas maršrutu veicināšanai – informatīvie materiāli, izplatīšanas kanāli.

Pagastā tūrisma attīstību uzsācis z/s "Irbītes" zemnieks R. Cirčenis. Iecere – izveidot "Atpīļu" mājās tūrisma bāzi, kurā tūristi varētu ne tikai apmesties viesu namā un pārnakšņot, bet arī izvēlēties dažādus izklaides veidus – braukšanu ar laivām, izjādes ar zirgiem, vizināšanos "droškā" u.c.

Skolā ir izstrādāti pārgājēju maršruti. Skolēni katru gadu pavasarī un rudenī, arī dažreiz ziemā, dodas pārgājienos, lai iepazītu savu dzimto novadu un tuvāko apkārtni. Maršruti izveidoti tā, lai beidzot 9.klasi, katrs būtu iepazinis ne tikai Trikātu, bet arī kaimiņu pagastus.

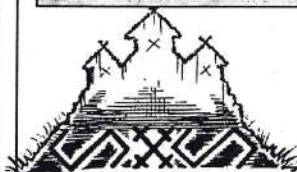
Atpīļu upurozols

NOTIKUMU HRONIKA

2001.gads

- ✓ **11.marts.** Ceļveža "Trikāta" prezentācija kultūras namā.
- ✓ **2.aprīlis.** 125 gadu atceres sarīkojums ģenerālim Skautu prezidentam Kārlim Gopperam Trikātas kapos un kultūras namā. Sarīkojumu apmeklēja Latvijas valsts Aizsardzības ministrs Ģirts Valdis Kristovskis un dāvina Trikātas pamatskolai 2 grāmatas.
- ✓ **30.aprīlis.** Lielā lietus dēļ sākas plūdi Abulā. Zem ūdens vairāku māju zemes, ceļš uz skolu, pļavas.
- ✓ **1.maijs.** Piemīgas brīdis ģenerālim Robertam Dambītim viņa 120. dzimšanas dienā Trikātas kapos
- ✓ **21.jūlijs.** Trikātas deju kopa "Abuls" dodas uz starptautisku pasākumu - 38.Eiropēdi Spānijā (25. - 29.07.).
- ✓ **9.augusts.** Trikātā viesojas raidījuma "Nāc līdz!" veidotāji.
- ✓ **28.septembris.** Trikātu apmeklēja "Beverīnas meklētāji" zinātniski pētnieciskās konferences dalībnieki.
- ✓ **16.novembris.** Ilggadīgākā pagasta iedzīvotāja ir Julianna Svītka, kura šogad atzīmēja savu 105. dzimšanas dienu.

MEKLĒJOT BEVERĪNU

Beverīna ir Latviešu Indriķa hronikā visvairāk daudzmināta senlatviešu pils, kas bijusi Tālavas novada centrs un piederējusi valdniekam Tāļvaldim. Pirmoreiz pils vārds minēts hronikā 1208.gadā, kad igauņi Beverīnu aplenkuši un cīnījušies par to vairākas dienas.

Aplenkšanas laikā kristīgo priesteris uzkāpis pils aizsargvalnī, spēlējis mūzikas instrumentu un lūdzis Dievu. Otrreiz igauņi apsēda Beverīnas pili 1211.gadā un mēģināja to nodedzināt, bet arī šoreiz bez panākumiem. Hronikā Beverīna bieži minēta kā karaspēka sapulcēšanās vieta karagājieniem uz Igauniju; tāpat, atgriežoties no sirojumiem igauņu zemēs, tā izmantota kā kara laupījuma noliktava. Pēdējo reizi rakstītajos vēstures avotos Beverīna minēta 1216.gadā, kad krievu apsardze vākusi Tālavā nodevas. Aiziedami viņi Beverīnas pili nodedzinājuši.

Par Beverīnas pils atrašanās vietu vēsturniekiem ir bijuši dažādi uzskati, jo senais vietas nosaukums līdz mūsu dienām dabā vairs nav saglabājies. Beverīnas meklēšana jau ilgst vairāk nekā 200 gadus un jānorāda, ka par tās atrašanās vietu dažādi pētnieki izteikuši vismaz 10 atšķirīgas un savstarpēji pretrunīgas versijas - 1753.gadā Armts pili meklēja Burtnieku ezera krastos, bet 1877.gadā Siverss - pilskalnā Vaidavas ezera krastā. Šim uzskatam pievienojušies arī A.Bilenšteins (1892) un P. Stepiņš (1986); V.Balodis (1895) un prof. Francis Balodis (1927) par Beverīnu uzskatīja Kauguru Kal-neniņu Pekas kalnu. Latgalietis (1910) domāja to atradis Valmieras pils vietā, P.Abuls (1924) - Celiškalnā pie Vijciema. E.Brastiņš saskatīja Beverīnu Tanīsa kalnā pie Raunas.

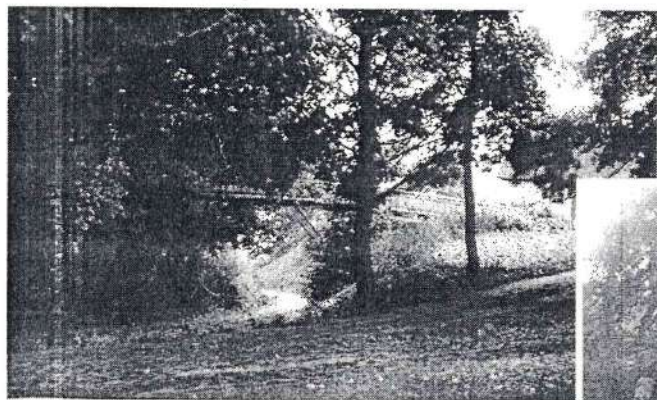
Trikātas vārds gan ceļotāju, gan vēsturnieku aprindās neapšaubāmi saistās ar pilskalnu Abula labajā krastā. Trikātas pilskalnā apskatāmas mūra pils drupas, zem kurām, pēc daudzu domām, meklējamas seno latgaļu pilskalna paliekas. Šādu versiju pirmais izvirzīja F. Kruze 1842.gadā, un arī vēlāk vairāki pētnieki to uzskatījuši par vērā ņemamu. 1890.gadā K.Lēviss of Menārs pamato versiju, ka tieši Trikātas pilskalnā būtu meklējama slavenā Beverīnas pils. Līdz mūsdienām šai versijai pievienojušies ne mazums pētnieku. Un patiesi, it kā jau mūra pilsdrupas atrodas kalnā, kurā kādreiz varētu būt bijis senāks latgaļu pilskalns. Taču šeit nav atrasti materiāli pierādījumi - senlietas no attiecīgā laika. Tāpat pagaidām nav pat konkrētu pierādījumu, ka tāds pilskalns vispār te bijis. Neraugoties uz to, ne viens vien pētnieks domā, ka te atradusies Beverīna. Taču maz ticams, ka no slavenās pils nebūtu palicis pāri ne kultūrslānis, ne arī kāds cits nieciņš, kas kaut ko varētu liecināt. Bez tam pret Beverīnas versiju liecina arī tas, ka tā atrodas samērā patālu no Cēsīm, bet par labu, ka tā Indriķa hronikā bieži vien minēta saistībā ar Trikātu. Te jānorāda, ka Trikāta Indriķa hronikā pieminēta kopš 1208.gada, bet šajos tekstos nekur neparādās nekādas ziņas, ka Trikāta būtu latgaļu pilskalns. Tomēr jāatzīmē, ka gan Beverīnas pils, gan Trikāta hronikā tiek minēta saistībā ar Tālibalda (Tāļivalža) vārdu.

Katrai no šīm vietām ir savi trūkumi un arī savas labās iezīmes. Lai nu kā, bet kopumā pētniekiem pagaidām vēl nav noteiktas skaidrības, kurā Gaujas krastā būtu jāatrodas slavenajai latgaļu pilij, kurb vedis Beverīnas ceļš, un vēl vairākos būtiskos jautājumos. Daudzās iespējamās Beverīnas pils atrašanās vietās trūkst nopietnam pilskalnam nepieciešamo pazīmju - kultūrslāņa vai arī zemes darbu veidojumu. Dažviet nav veikti nopietni arheoloģiskie pētījumi, kas varētu dot būtiskus rezultātus. Tā vien šķiet, ka slavenās Beverīnas meklējumos pētnieki ir pieļāvuši kādu ļoti nozīmīgu kļūdu. Iespējams, ka ir kaut kas tāds, kas ikvienam pagaidām vēl šķiet neapšaubāms, bet kas kādreiz izrādīsies kļūdainis. Šī nianse, domājams, atklāsies kaut kur pašos meklējumu pamatos. Varbūt Indriķa hronikā? Varbūt mūsu zināšanas par latgaļu un lībiešu senajām teritorijām? Varbūt pašos pilskalnus? Interesanti, kad beidzot taps skaidrība šajā tik sarežģītajā lietā? Kad šī mīkla atrisināsies līdz galam un pilnīgi nešaubīgi?

TRIKĀTA ATTĒLOS

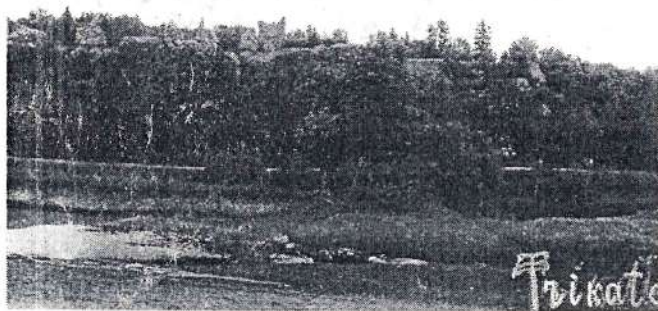
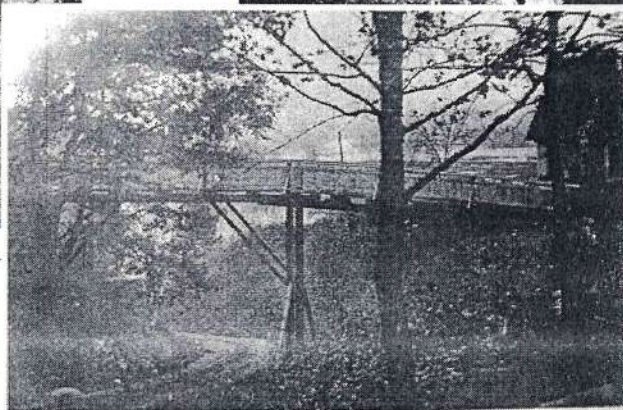
Trikātas centrs 20.gadsimta sākumā

Koka tiltiņš Trikātas parkā pie "Pūpoliem"

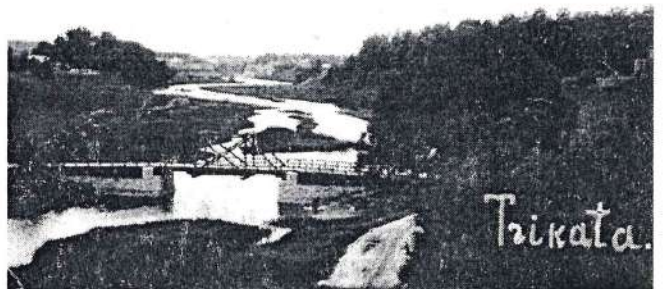
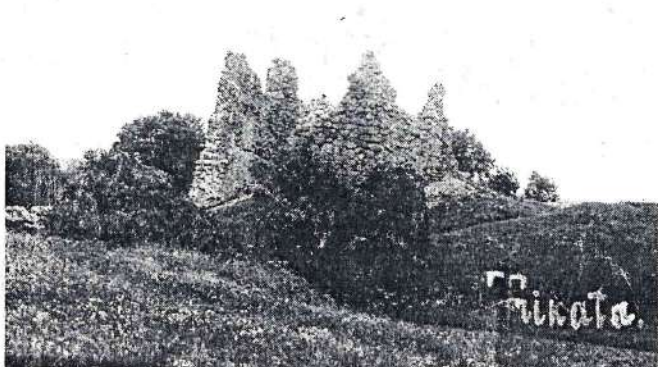
Skats no
koka tiltiņa
uz Trikātas
ezeru

Trikātas pilsdrupas un Zviedru saliņa (priekšplānā)

Smilšakmens atsegums un koka tilts pār Abulu

Skats no pilskalna uz Abulu un dzirnavām

20. GADSIMTA 30. GADOS

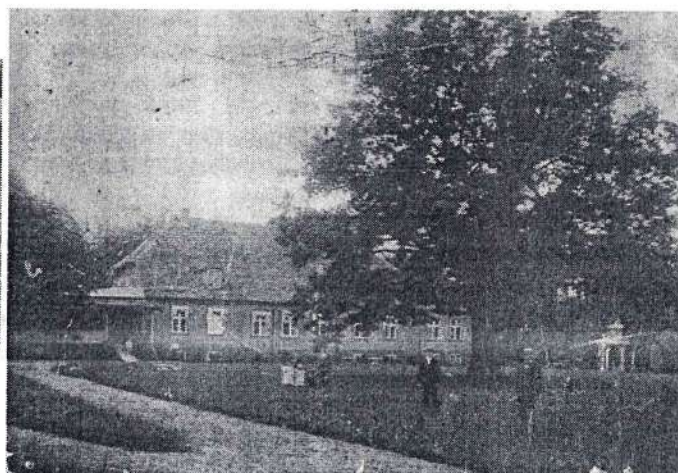
Trikātes dzirnavas

Trikātes Mazezers

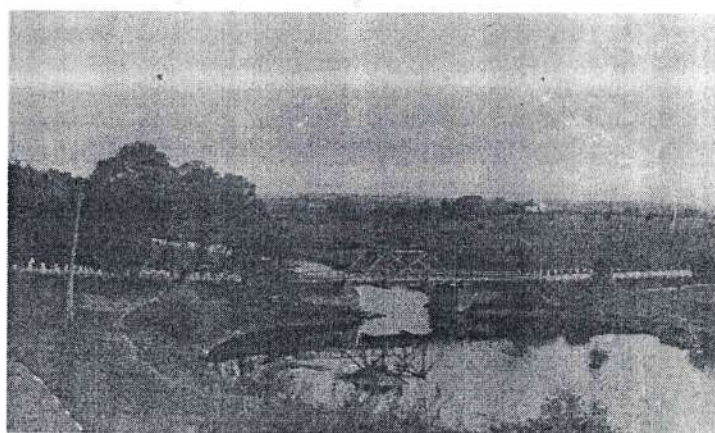
Trikātes ezers un Darbinieku mājas 20.gadsimta sākumā

Tiepeles muiža un Valtera fon Pletenberga stādītais (ap 1516.g.) ozols

Trikātes baznīcas svētki 1933.gadā - 650 gadu jubilejas svinības, kopš pirmo reizi dokumentos minēts baznīcas vārds (1283)

Abulis un tilts pār Abulu

MUZEJS TRIKĀTAS PAMATSKOLĀ

Ko nozīmē vārds "muzejs"? Kā tas ir radies? Kāds tam ir skanējums mūsdienās? No latīņu valodas vārdu *museum* un grieķu *museion* var tulkot kā mūzu templis vai mūzu mājoklis – vieta, kur sabiedrības elite antīkajā pasaulē nodarbojās ar filozofiju, zinātni, mākslu. Tā bija vieta šauram izredzētu cilvēku lokam. Laika gaitā muzeja sociālā funkcija mainījās un tas kļuva ne vien pieejams publikai, bet izveidojās par ļoti demokrātisku, visplašākajiem sabiedrības slāņiem pieejamu zinātnisku un izglītojošu institūciju.

Muzeja likumā lasām, ka "muzejs ir sabiedrībai pieejama pētnieciska un izglītojoša iestāde, kuras uzdevums ir vākt, saglabāt, pētīt un popularizēt sabiedrībā dabas, garīgās un materiālās kultūras vērtības, sekmēt to izmantošanu sabiedrības izglītošanai un attīstībai."

Tāpat muzeja galvenie darbības pamatvirzieni ir šādi: vākšana, saglabāšana, izpēte, ekspozīciju (izstāžu) darbs, kā arī darbs ar apmeklētājiem. Tomēr pats svarīgākais ir muzeja krājuma izveidošana, jo tas ir pamats jebkura, arī skolas muzeja, darbībai un attīstībai.

Lai skolas muzejs varētu sekmīgi darboties, ir vēl daudz nosacījumu: telpas un aprīkojums krātuvēm un ekspozīcijai, skolas un sabiedrības atbalsts (gan morāls, gan finansiāls). Ne mazāk svarīgi ir izveidot pedagogu un domubiedru grupu (tajā noteikti iesaistāmi arī audzēkņi) jeb skolas muzeja padomi.

Latvijā skolas muzeji sāka veidoties 20. gadsimta 20. gados. 70.-80. gados muzeju skaits strauji pieauga. Tie, protams, bija dažāda līmeņa muzeji. Skolas muzejus vadīja pedagogi – muzeja darba entuziasti.

Arī Trikātas pamatskolā 70. gadu sākumā tika izveidots skolas novadpētniecības muzejs. Vēstures skolotājas Gaidas Klāvas rosināti, skolēni vāca senos priekšmetus no tuvākās un tālākās apkārtnes mājām, pierakstīja atmiņu stāstījumus, veidoja aprakstus, piemēram, par Trikātas pienotavas vēsturi, skolas vēsturi u.c.

Mūsu skolas muzeja specifika ir tā, ka šeit glabājas priekšmeti un lietas, kurus lietoja tieši Trikātas novada iedzīvotāji. Tikai žēl, ka vērtīgākos priekšmetus *atsavināja* Valkas novadpētniecības muzejs.

Vēl muzejā glabājas savāktie materiāli un fotogrāfijas par dabas objektiem, ievērojamiem cilvēkiem. Ar ļoti plašu vēstures materiālu aprakstu par Trikātas pienotavu, jaunie novadpētnieki piedalījās dažādās skatēs un saņēma godalgas gan republikā, gan "savienībā".

Pašlaik ir atjaunojusies interese par skolu muzejiem. Paldies visiem, kas papildinājuši skolas novadpētniecības muzeja kolekciju: Intai Magonei, Ingai Konošonokai, Artai Boškinai, Artūram Boškinam, Jānim Grinbergam, Zanei Veršelo, Jurim Avdejevam, Lāsmi Knopkai, Ilvaram Janītim, Leldei Adomenaitei, Ilutai Visorei, Kasparam Adamsonam, Jurim Ģingulim.

Lai Trikātas pamatskolas novadpētniecības stūrītis mūsdienās kļūtu par skolas muzeju, jāizstrādā muzeja koncepcija un muzeju likums, jāpiesaista finanses.

Skolas muzejā

Par izdevumu atbild: I.Boškina, Z.Čakārne. Datorsalikums: I.Boškina
Paldies Guntai Gulbei un Dacei Sēnei par Trikātas senajām fotogrāfijām.
Izdevējs: Trikātas pamatskola

PAMATSKOLAS ABSOLVENTU TĀLĀKIZGLĪTĪBA

"Gaismaskalns" ir mūsu bērnu pirmā skola. Katrs, kas te mācījies, saņēmis zināšanas tālākam izglītības ceļam.

Mēs sekojam Trikātas pamatskolas absolventu tālākai izglītībai pēc skolas absolvēšanas.

No 1999. gada absolventiem –

- ♦ vidusskolās, ģimnāzijās mācās – 7
- ♦ tehnikumos – 3
- ♦ arodvidusskolās, arodģimnāzijās – 5

2000. gada absolventi iestājušies un turpina mācīties –

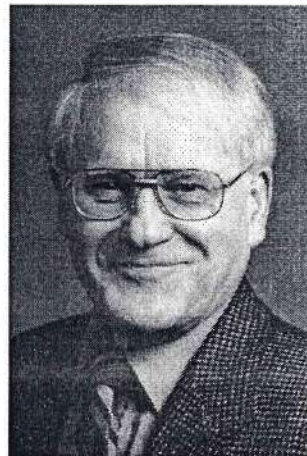
- ♦ vidusskolās, ģimnāzijās – 6
- ♦ tehnikumos – 2
- ♦ arodvidusskolās, arodģimnāzijās – 4
- ♦ neturpina izglītību – 2

No 2001. gada absolventiem

- ♦ vidusskolās, ģimnāzijās, komercskolā mācās – 9
- ♦ arodvidusskolās – 3
- ♦ neturpina izglītību – 1

Vai jūs zināt, kuri Latvijā un pasaulē ievērojami cilvēki ir Trikātas pamatskolas absolventi? Iepazīstieties!

- ♦ Arnis Kuksis (1942.g. absolvents) – ķīmiķis, ph. D., FRSC, Kanādā,
- ♦ Uldis Balodis (1945.g.abs.) – Rēzeknes rajona koru virsdiriģents (miris),
- ♦ Artis Kalējs (1948.g.abs.) – lauksaimniecības zinātņu doktors (miris),
- ♦ Laima Reihmane (dz. Peneze) (1956.g.abs.) – mākslas zinātniece Rīgā,
- ♦ Rasma Freimane (dz. Brencē) (1959.g.abs.) – Pasaules Samita balvas ieguvēja 1998.g., Kauguri,
- ♦ Mārcis Cirulis (1960.g.abs.) – ginekologs, Latvijas Nacionālā perinatālās aprūpes centra direktors Rīgā.
- ♦ Andrejs Brencis (1961.g.abs.) – sportists, jurists Valmierā,
- ♦ Dainis Turlais (1966.g.abs.) – pulkvedis Rīgā,
- ♦ Ilze Tenisone (dz. Grinberga) (1970.g.abs.) – kordinģente Rīgā (mirusi).

Arnis Kuksis

Mums ir zināmi trikātiēši, kuri studē vai citādi papildina savas zināšanas ārzemēs:

- ♦ Valdis Bosjanoks (1992.g.abs.) Dānijā apgūst celtnieka specialitāti,
- ♦ Ieva Ģingule (1993.g.abs.) turpina izglītību Heidelbergas universitātē Vācijā,
- ♦ Gita Timofejeva (1997.g.abs.) zināšanas papildinājusi Norvēģijā.

REDAKTORA SLEJA

Kad gulbji ir aizlidojuši, trešajā dienā snieg.
Visgrūtākās ir dienas trīs
Bez sniega un bez gulbjiem debesīs.

I.Ziedonis

Jau vairākus gadus Trikātas debesīs ir gan gulbji, gan snieg.

Lai mums balta ziema! Inga Boškina